

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 3. Assignatur obiectum materiale Logicæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

sylogisticam, & ita postquam nouit voces conceptibus his respondere, dubius manet, an respondeant conceptibus habentibus formam syllogisticam, & an habeant formam syllogisticam, quæ in ipsis potest exposci, quod est idem; sicuti pictor postquam nouit imaginem, referre hanc figuram, ignarus erit, an referat figuram leonis vel ursi, si aliunde non nouit, an hæc figura sit leonina vel ursina, quod arte pictoria comparare non poterit.

14 Obiectis tertio: Terminus distinguitur in terminum mentalem, & vocalem; ergo Logica agit de termino vocali: ergo de vocibus: ergo voces sunt obiectum Logicae. Respondeo eodem modo posse probari scripturam esse obiectum Logicae, quia similiter diuidimus terminum in mentalem, vocalem, & scriptum, quapropter assero diuisionem illam esse nimis impropriam, & analogam; sicuti diuisio quæ solem hominem diuidere in hominem uiuum, & hominem pictum.

15 Ad exemplum recentiorum quod adduximus de actu externo prudentiæ, qui simul cum interno ad virtutem prudentiæ pertinet. Respondeo talem actum externum pertinere ad virtutem prudentiæ, quia est effectus actus interni prudentiæ, à quo imperatus procedit, syllogismus uero vocalis non est effectus syllogismi interni mentalis, neque ab hoc imperatur seu dirigitur, sed tantum procedit directus regulis Grammaticæ, quarum directione ita disponuntur voces, ut respondeant conceptibus, in quibus interius syllogismus consistit, quem voces respiciunt non tanquam principium dirigens, aut imperans, sed tanquam obiectum, quod significat, seu loco cuius substituitur.

16 Adduci etiam solet S. Thomas opuscul. 9. quæst. 1. & initio libri Periherm. pro sententia asserente voces esse obiectum Logicae, intelligendus uero est Angelicus Doctor de vocibus pro conceptibus subrogatis, sicut Aristoteles saepe loquitur, & Porphyrius, qui librum prædicabilem, librum quinque uocum appellat.

§. III.

Assignatur obiectum materiale Logicae.

17 Dicendum est cum Patre Suario 1. Metaphys. dist. 1. sect. 4. & tract. 2. disp. 36. in initio, Patre Foul. tract. 2. Metaphys. cap. 3. quæst. 1. sect. 5. Hurt. disp. 1. sect. 5. subsect. 2. Arriag. disp. 2. sect. 1. subsect. 2. conceptus formales esse obiectum materiale Logicae, quod sic probatur. Dialectica seu Logica est ars præscribens regulas disputandi ut omnes fateantur, & docuit Aristoteles 1. Rhetor. ad Theodectem cap. 1. & 2. ubi docet munus Dialecticæ esse disputare, & 1. Periherm. cap. 1. ubi docet sciri oportere à Dialectico, quid sit affirmatio, & negatio, & S. August. 17. contra Cresconium cap. 18. dicit quid aliud est Dialectica, quam perita disputandi, & docuit Arist. & cap. 14. A disputatione Dialectica nomen accipit, ita Græcè Dialecticus multo uisitatior, & tolerabilior ratione dicitur disputator, quod si uisus admitteret Latine Dialectica, disputatoria diceretur: ergo ex mente Aristotelis, & Augustini Dialectica agit de affirmatione, negatione, & disputatione, sed affirmatio, negatio & disputatio sunt conceptus formales mentis: ergo agit de conceptibus formalibus. Confirmatur & declaratur eadem ratio: Logica agit de definitione, propositione, & argumentatione: sed definitio, propositio, & argumentatio important conceptus formales: ergo agit de conceptibus formalibus. Probo minorem: Conceptus, quem ego formo respondentem his uocibus animal rationale, recte explicat naturam hominis: ergo est definitio hominis: ergo definitio importat conceptum formalem, & sic de propositione & syllogismo, & reliquis sciendi instrumentis philosophandum: conceptus formales sunt sciendi instrumenta: ergo Logica, quæ agit de sciendi instrumentis, agit de conceptibus formalibus.

18 Vidi recentiores asserentes Logicam versari circa intellectus operationes tanquam circa finem, non tanquam circa obiectum immediatum, sicut ars frænefactoria habet pro fine equestrum, & pro obiecto fræni constructionem; sic Logicam habere dicunt pro fine conceptus formales dirigendos, & pro obiecto conceptus obiectiuos. Contra: Logica immediatius agit circa conceptus formales, quam circa obiectiuos: ergo non possunt conceptus obiectiuos habere rationem obiecti, & formales rationem finis. Antecedens probatur: Conceptus obiectiuus resultant ex forma-

libus, & eatenus potest illis aliqua regula præscribi, quatenus formalibus præscribitur, cum enim in se ipsis non fiant, sed tantum in formalibus, ex quibus resultant; sic in se ipsis dirigi non possunt, sed tantum in formalibus: ergo immediatius agit Logica de conceptibus formalibus quam de obiectiuis: ergo non versatur Logica circa conceptus formales tanquam circa finem immediatum mediis conceptibus obiectiuis, circa quos ut obiectum immediatum versetur. Corroborabitur præcedens conclusio rationibus, quibus iam probabo conceptus obiectiuos non pertinere ad primum Logicae obiectum.

Dicendum est secundò, Logicam primariò & per se non agere de conceptibus obiectiuis, sed tantum secundariò quatenus hi sunt obiectum formalium; sicuti pictor, qui agit de Cæsaris imagine tantum de Cæsare agit quatenus est obiectum imaginis, quæ est proprium & immediatum obiectum suæ artis. Logicam non agere de conceptibus præcisè secundum se sumptis, sed tantum quatenus formalibus subsunt extra omnem controuersiam est, de illis ergo tantum poterit agere quatenus formalibus subsunt. Sed hac ratione non posse de illis agere, nisi quatenus agit immediatè de formalibus, sic probatur. Eatenus potest agere de conceptibus obiectiuis ut subsunt formalibus, & de illis præcepta tradere quatenus ab ipsa fiunt: sed conceptus obiectiuus ut directi tantum fiunt à Logica, quatenus ab ipsa fiunt formales: ergo tantum potest agere de conceptibus obiectiuis, ut subsunt formalibus, quatenus agit de formalibus. Maior per se patet, frustra enim præcepta traderentur de illo, quod fieri nequit, præcepta enim ordinantur ad praxim, & ad illud per se tantum possunt ordinari præcepta, quod est praxis, seu operatio exercita præceptorum directione. Minorem probatur: in conceptibus obiectiuis ut directis, seu ut subsunt formalibus duo reperiuntur: entitates ipsæ, quæ cognitiones seu formales conceptus terminant. Sed Logica non facit entitates ipsas secundum se: ergo tantum afficit formales conceptus. Confirmatur & declaratur eadem ratio: conceptus obiectiuus ut directi, seu ut formalibus subsunt per se non fiunt, sed tantum resultant ex formalibus, sicuti denominatio uisi resultat ex uisione, & eatenus tantum possunt bene malè fieri, quatenus bene vel malè fiunt formales: ergo tota directio eò debet tendere, ut rectè fiant formales, quibus rectè factis obiectiuos rectè esse directos necesse est: obiectiuus enim ut directi, tantum fiunt in directione ipsa, sicuti paries formaliter ut uisus tantum fit in ipsa uisione. Rem unico cape verbo. Id doceor Logica, quod facio: Sed ego tantum facio conceptus formales: ergo tantum Logica doceor circa conceptus formales. Rursus, Logica tantum docemur definire, diuidere, enunciare, & arguere, sed hæc omnia tantum consistunt in nostris intellectus operationibus: ergo Logica tantum agit de nostris intellectus operationibus.

Dices his probari actus practicos Logicae tantum tendere circa conceptus formales, dari tamen in eadem Logica alios actus speculatiuos, qui versantur immediatè non solum circa conceptus formales, sed etiam circa obiectiuos. Poteram solutionem reicere ex dicendis Punct. 5. ubi probabo nullum actum speculatiuum reperi in Logica; sed esto, actus speculatiuos contineat Logica, adhuc hi tantum immediatè formales conceptus intuebuntur, quod sic probatur. Logica non speculatur res secundum se sumptas, sed formaliter quatenus directas: ergo id, quod formaliter speculatur, est earum directio. Sed directio ipsarum nihil aliud est, quam formales conceptus, à quibus obiecta extrinsecè directæ dicuntur: ergo id, quod formaliter Logica immediatè contempletur, tantum est directio conceptuum obiectiuorum, quæ non distinguitur à conceptibus formalibus.

Dices, conceptus ut directos duo dicere, formalem directionem, & obiecta, quæ ab hac extrinsecè directæ dicuntur, & utrumque Logicam speculari. Contra: Logica non agit de obiectis, quæ conceptibus formalibus directæ dicuntur, secundum se sumptis, ut distinctis à formalibus, sed illa formalitate, sub qua subeunt denominationem directorum: ergo tantum agit de forma illa à qua procedit talis denominatio; sicuti pictor, qui agit de tabula ut picta tantum agit primariò, & per se de pictura, & de tabula tantum secundariò. Confirmatur: conceptus obiectiuus ut directi tantum dicunt primariò, & per se illud supra quod cadit reduplicatio uisus hæc tantum cadit supra rationem

E 4 formalem

formalem illorum : ergo conceptus obiectiui formaliter vt directi tantum dicunt primario & per se directionem & secundario & in obliquo subiecta, quæ denominantur directa : ergo dicere Logicam agere de conceptibus obiectiui formaliter vt directis, tantum est dicere Logicam primario agere de directione, secundario de subiectis, quæ his subiunt. Particulam *vt* tantum cadere supra rationem formalem illius, quod afficit, communis omnium loquendi modus ostendit, & communi omnium consensu imposita est ad hanc rationem formalem significandam, quod constat ex omnibus loquutionibus, quibus hac particula vtimur, dicimus enim de subiecto albo & dulci, v. g. de saccharo, saccharum vt est album, non est dulce, quo tantum significamus albedinem non esse dulcedinem, seu non esse eandem formam, est vi cuius idem subiectum album constituitur, & vi cuius dulce redditur.

22 Obicit Hurtadus ; Plura præcepta, quæ tradit Logica non possunt verificari de conceptibus formalibus, sed tantum de obiectiui : ergo Logica non tantum agit de conceptibus formalibus, sed etiam de obiectiui. Probat antecedens : Logica docet definitionem, & definitum debere conuerti, quod non potest conuenire conceptibus formalibus, qui inter se conuertuntur, & optimè quadrat conceptibus obiectiui : deinde docet genus prædicari de specie, quod de conceptibus formalibus dici nequit, sed de obiectiui : Similiter docet utramque præmissam non distingui realiter à conclusione, sed tantum ratione nostra, quod verum est in præmissis, & in conclusione obiectiui, & non in formalibus, ergo hæc & alia huiusmodi præcepta traduntur tantum de conceptibus formalibus, & non de obiectiui. Si aliquid probaret hæc ratio extorqueret Logicam agere de obiectis conceptuum formalium secundum se sumptis, & non quatenus subiunt conceptibus formalibus, quod nemo admittit, & ego sic inferri probo. Obiectum conceptus formalis definiti, & obiectum conceptus formalis definitionis, seu definitionis formalis in se independentem à formalibus conceptibus absque vilo respectu ad illos conuertuntur, seu sunt idem vt per se notum est, & vt subiunt his conceptibus formalibus distinctis non conuertuntur : ergo hoc quod definitionem, & definitum conuerti, non conuenit conceptibus obiectiui vt subiunt formalibus, sed secundum se sumptis : ergo de illis secundum se sumptis agit Logica. Obiecta illa non conuerti vt subiunt illis distinctis cognitionibus sic probo : Obiecta vt subiunt illis cognitionibus dicunt formaliter cognitiones realiter distinctas : ergo licet materialiter conuertantur, seu sint idem simplex obiectum, formaliter non conuerti dicuntur, non enim concreta, quorum formæ distinguuntur formaliter sumpta, conuerti possunt, quantumuis subiecta conuertantur, quia hæc formaliter sumpta conuerti, dicit conuerti formas, per quas constituuntur. Confirmatur : hæc propositio in omnium sententia est falsa *saccharum vt subest albedini, subest dulcedini*, quæ idem sonat cum ista *saccharum vt est album, est dulce*, & utraque dicit identitatem inter albedinem & dulcedinem : ergo similiter hæc propositio est falsa, *homo vt subest conceptui formali definitionis, seu definitio formalis, subest conceptui formali definiti*, quæ cum ista coincidit, *homo vt cognitus per definitionem formalem, est cognitus per conceptum formalem definiti*, qui non est definitio, sed conceptus confusus definiti, & utraque importat identitatem inter definitionem formalem, & conceptum, ex vi cuius definitum confusè apprehenditur, quæ in re non subsistit, & ita utraque propositio est falsa. Idem argue de identitate præmissarum cum conclusione, & generis cum speciebus, & de quibuscumque alijs.

23 Respondeo præcepta Logica immediatè tradi circa conceptus formales, quæ tantum dirigi possunt, quorum sensus hic est : Definitio & definitum debent conuerti, hoc est, conceptus formales definitionis, & conceptus formales definiti sic debent confici vt obiectum vtriusque sit idem inuisibiliter sumptum : Genus prædicatur de specie : hoc est, conceptus formalis generis, & conceptus formalis speciei tales debent esse vt obiectum conceptus formalis generis verè dici possit de obiecto conceptus speciei : Præmissæ non distinguuntur realiter à conclusione, hoc est conceptus formales præmissarum, & conceptus formales conclusionis sic debent efformari, vt obiectum conceptus for-

malis conclusionis non distinguatur ab obiecto conceptuum formalium præmissarum, & sic de omnibus alijs præceptis. Sic intelliguntur præcepta cuiuscumque artis, cum enim ars architectoria dicit, ædificium debet habere hanc proportionem longitudinis, & latitudinis, præceptum hoc immediatè dirigitur ab architecto, cui immediatè non præcipitur proportio longitudinis, & latitudinis, sed id, ex quo resultat longitudo, latitudo, & harum proportio, quod est præcipi illarum actionum lapidum & lignorum ex quibus resultant longitudo, latitudo harumque proportio.

§. IV.

An omnes operationes intellectus pertineant ad obiectum Logicæ.

24 **E**st difficultas an Logica, quæ habet pro obiecto conceptus, seu intellectus operationes, versetur circa omnes operationes, apprehensionem videlicet, iudicium, & discursum ; an harum aliqua ab obiecto Logicæ sit excludenda ? Non desuere antiqui, qui tantum ad tertiam intellectus operationem obiectum Logicæ reducerent ; neque alij, qui strictiores terminos Logicæ obiecto assignarent assentes hos demonstrationem non excedere. Iam tamen inter authores tota controuersia ad apprehensionem simplicem deducitur. De iudicio & quocumque discursu apud omnes Doctores, vno vel altero dempto, statutum est ad obiectum Logicæ pertinere. Simplicem apprehensionem ab obiecto Logicæ excludunt Nostri Conimbricenses quæstion. 3. Proem. art. 3. Hurt. disp. 1. sect. 2. §. 16. Logicam amplecti tantum proprium obiectum omnes intellectus operationes defendunt P. Suarez tom. 1. Metaphys. disp. 1. sect. 4. P. Fons. 2. Metaphys. cap. 3. quæst. 1. sect. 5. P. Rub. quæst. 6. Arriag. disp. 2. sect. 4.

25 Præmitto duplicem dari apprehensionem, quamdam simplicem, aliam compositam. Simplex apprehensio dicitur illa, in qua obiectum apprehensum apparet indiuisibiliter vt vnum, siue in se sit vnum, siue plura, sicuti apprehensio, quæ fertur in rationale, quod ex parte obiecti dicit plura, & omnia instar vnius ex vi huius apprehensionis attinguntur. Apprehensio composita est illa, in qua obiectum instar duorum apprehenditur, sicuti in hoc complexo *animal rationale*, in quo rationale apprehenditur instar distincti ab animali, etsi cum illo identificetur.

26 Præmitto similiter bifariam posse rem aliquam arte dirigi. Primò vt compositum artificiosum, quod ars suâ directione construit, quo pacto cathedra domulæ ab arte dirigitur : Secundò potest dirigi non vt opus artificiosum neque arte factum, sed vt pars operis seu vt materia quam desumit ars in constructionem operis artificiosi. Sic domificatoris ars dirigit ligna, & lapides ab alio artifice expolita, ad quorum vsum, & non ad illorum effectiorem regulas præscribit. Quod primo modo dirigitur potest esse omnino simplex & omnis compositionis expert. Ratio est facilis : opus aliquod ab arte dirigi nihil aliud est, quàm in se tale euadere, quale illud præscribit ars, seu quale cognitio dicitur esse faciendum. Sed entitas omnino simplex potest fieri ea ratione, quæ cognitio dicitur esse faciendum : ergo opus omnino simplex potest dirigi cognitione præscribente non solum illius vsum, sed illius effectiorem : sic Angelus à Deo productus procedit directus secundum ipsius effectiorem à cognitione simplicis intelligentiæ, quæ Deus cognouit Angelum possibilem indifferenter vt produceretur. Quæ posteriori modo dirigitur, etsi secundum suam entitatem simplicia vel composita esse possint, quia possum ego vt rem simplicem vel compositam ad aliam construendam, semper dirigitur directione quadam ordinatâ ad opus componendum ex illo, cuius vsum præscribitur ; & ex alio adiungendo entitati, quæ vtimur tanquam materiâ, aut parte rei faciendæ. His præmissis duplici conclusione difficultatem definio.

27 Apprehensio composita potest dirigi ab intellectu in se vt fiat artificiosè, & de facto ita dirigitur, quod sic probo. Apprehensio, quæ expressè, & distinctè percipio partes metaphysicas hominis per conceptum respondentem his vocibus *animal rationale*, est faciendi instrumentum, videlicet, definitio